

בבית, עם דו"ח
...ועוד אחת

דורש מהעובד שלא לשפוט את הפונה לטיפול. אסור להתייחס אליו בביטול בגלל מקומו בשולי החברה ואסור לדרוש ממנו את מה שלא עלה בידו להשיג. העובדים הסוציאליים המודרניים העוסקים בפרט, שר אים לדעת את סיבת הפיגור החברתי, וזו גם עבודתה הקשה והמסובכת של מלכה. מלכה החליטה לבקר בבית המשפחה.

★ ★ ★

לא היתה בתודה

באתי אליהם לפנות ערב, תיארה מלכה את הביקור בדין-חשבון בכתב, אותו מגישה כל עובדת למפקחת. האב יושב סגור בחדרו, שהיה מרוסס די יפה וקרא עתון. אשתו וארבעת ילדיה היו בחדר השני, בצורה עלובה למדי. האם פחדה לי היכנס אל האב, ביקשה ממני להיכנס לבדי. האב, בחור צעיר ונאה, עובד עבודה מסודרת בבית-חרושת, קידם את פני בני מוס והצביע על הנעשה: נו, ראית את החדרים?

"לא באתי לראות את החדרים", הודעתי לו, "אלא לשוחח על הבעיות שלך ושל אשתך".

לי נמאס לחיות אתה, הודיע הבעל, היא תמיד לא בסדר. הבית מלוכלך והיא לא מבשלת לי אוכל. "הסברתי לו על מצב עצביה הרצוצ של אשתו, ואמרתי לו שאם לא יחדל מאדיר שותו, לא תצליח אשתו להחלים לעולם. הוא הסכים לשחק פעולה: אבל כסף אין לי, הסביר.

"הסברתי לו שהעזרה הכספית אינה הי קובעת, האם חשבת פעם שאשתך עייפה? שאלתי אותו, לאחר שילדה לך ארבעה ילדים?"

השיחה הועילה לתקופת זמן. האשה עברה בדיקה והחלה בטיפול. היא החלה להיראות מסודרת, עד שיום אחד חזרו הי מכות לבית.

מלכה ערכה ביקור נוסף: "הפעם נתגלו לי סוף-סוף", רשמה בדין-חשבון, "סיבות יחסו של הבעל לאשתו. בשיחה הוא טען שאשתו לא היתה בתולה בליל הנישואין ומכאן, כנראה, יחסו הגרוע."

הפעם לא הועילו שיחות הסברה והי מכות הפכו לבלתי-נסבלות. כאשר הופיעה האשה יום אחד במשרד כשהיא זבה דם, פנתה מלכה למשרה והאיש נשפט ונאסר.

★ ★ ★

הסבני מקרב

מאתיים המשפחות של מלכה אינן עשירות מעור אחד. לכל אחת אלף בעיות ולכל הבעיות מספלת אחת: מלכה. הם מכירים את מלכה, הם מכירים ואוהבים אותה. הם קמים למענה באוטובוס ומצרי עים לה ספל קפה אחרון בבית. ומלכה מסורה למשפחותיה.

עד לפני שלושה חודשים לא היתה העבור דה עניין של פרנסה בשבילה. היא עבדה למען העניין עצמו. אך פטירת בעלה — שעשתה אותה תלויה בעבודת חייה — לא שינתה את יחסה לנצרכים.

אולם עתה גברה עוד יותר חיבתם אליה, כי לדעתם רק מי שסובל יודע להעריך את הסבל באמת, את סבל הוולת.

עבודה הפרטנית בשפת המקצוע. כלומר הי טיפול במשפחה ובבעיותיה. דחקא שטח אפור זה מביא אותה במגע עם אנשים העוסקים בעבודה הסוציאלית מכל בחינותיה: רופאים, פסיכולוגים ואחרים.

אך עיקר העבודה נשאר כיתות הרג ליים האפור לבתייהם של הנוקיים ומציאת פתרון לאלפי הבעיות הקטנות והגדולות הצרות עליה מכל עבר.

היה עד כה זר ורחוק ממנה: עולם הסבל והמצוקה.

★ ★ ★

כמו כימיה ופיזיקה

עזבת סוציאלית אינה בדיק דמות חלומותיהן של בנות המושבה רחובות. בעיני דמיון היא מצטיירת כזקנה טובת-לב ורחמנית, שעובדת בין העניים המסכנים ומחלקת להם אוכל ובגדים.

הפגישה הראשונה של סמלת-הסעד החדר שה עם תפקידה היתה אחרת לגמרי: "את הפגישה הראשונה שלי עם משפחה נצרכת", סיפרה מלכה, "איני יכולה לשכוח עד היום. ביחידה שלי היה חייל מדוכא שסירב לי צאת לאימונים ודרש כל יום ממפקדו שי שלח אותו לביתו, לעזור לאביו במושב.

אבי אינו מסתדר לבדו עם המשק החקלאי, טען. המפקד שלח אותי לבדוק את סיפורו. "נסעתי למושב ומראהו של האב זיעזע אותי. מצולם לא ראיתי אדם ירוד, חולני ורוזן עד-כדייך. בקושי החזקתי מעמד כרי לנהל אתו שיחה קצרה ומיהרתי לחזור לבסיסי, להמליץ על שיתורו של החייל." מלכה נרתמה לשירותו של הסבל האנר שי, אך עדיין לא שוכנעה שזו תהיה דרך חייה בעתיד. יום אחד הופיע סמל-סעד במחנה וסיפר לה, למרבה תמהונה, שעבודה סוציאלית הוא מקצוע הנלמד בבית-ספר גבוה מיוחד, בדיק כמו כימיה ופיזיקה. זה הכריע את כף המאזניים. מלכה נר- שמה לבית-ספר לעבודה סוציאלית.

★ ★ ★

כיתות רגזיים אפור

שנתיים בבית-הספר מלמדים אמר "גם הרבה", היא מסבירה, "אך ה מבחן האמיתי הוא בפגישה הממשית עם הסובל עצמו. בחודשים הראשונים של עבד

דור העצמאות

שם: מלכה
בירנבאום
גיל: — —
מצב משפחתי:
אלמנה, ילד אחד.
ילידת: רחובות.
מקצוע: עובדת סוציאלית.

למוכה בירנבאום יש מאתיים ואחת משפחות: אחת בתל-גנים ומאתיים כי שטח הגדול ביפו. כל בוקר, בשעה שבע, מוליכה מלכה את בנה יוחי לגן ויוצאת לחיות את המחצית האחרת של חייה. מחצית חלקי מאתיים. מזה תשע שנים היא חיה איתם חיים מפוצלים. "כאשר התחלתי לע- סוק בעבודה סוציאלית", סיפרה מלכה, "היו הצרות הרבות שמילאו את חיי החודשים משאירות עלי רושם כל כך מוזעזע. עד שלא יכולתי להיפטר מהן גם לאחר שעות העבודה. הן ליוו אותי לכל מקום. אך במשך הזמן למדתי להשתחרר מהנטל הכבד ו לחיות את חיי הפרטים כחלק נפרד מחיי האחרים — בעבודה."

לראשונה פגשה הצברית, ילידת רחובות, את הסבל בספרים: "קראתי את רפובליקה שקיד ואת הפואמה הפדגוגית של מקרנקו, סיפרה, "בדיק בתקופה בה הורכתי נוער בתנועת המכבי במושבה. באותה תקופה קסם לי חינוך נוער עזוב כל כך, עד שי

המחפשת צרות

"כאשר הגיעה אלי לראשונה, למשל, מרים כהן עם ארבעת ילדיה והפתק הרפור אי בידה — נראה המקרה שלה כקל-ערך וקל לסידור. בפתק צויין שמצב עצביה של מרים גרוע, יש חשש לנסיון איבוד-לדעת ויש לסדר את הילדים לפי דרישתה. היא דרשה לסדר את הילדים במעון, נראתה מוזר נחת וילדיה היו בלתי מטופלים."

לכאורה בעייה סוציאלית קלה: הילדים למעון, האשה למרפאה לבריאות-הנפש של קופת-חולים. כך אמנם עשתה מלכה בתור שלב ראשון. אך כאן גם התחיל תפקידה הקשה יותר. הטיפול הסוציאלי המתקדם

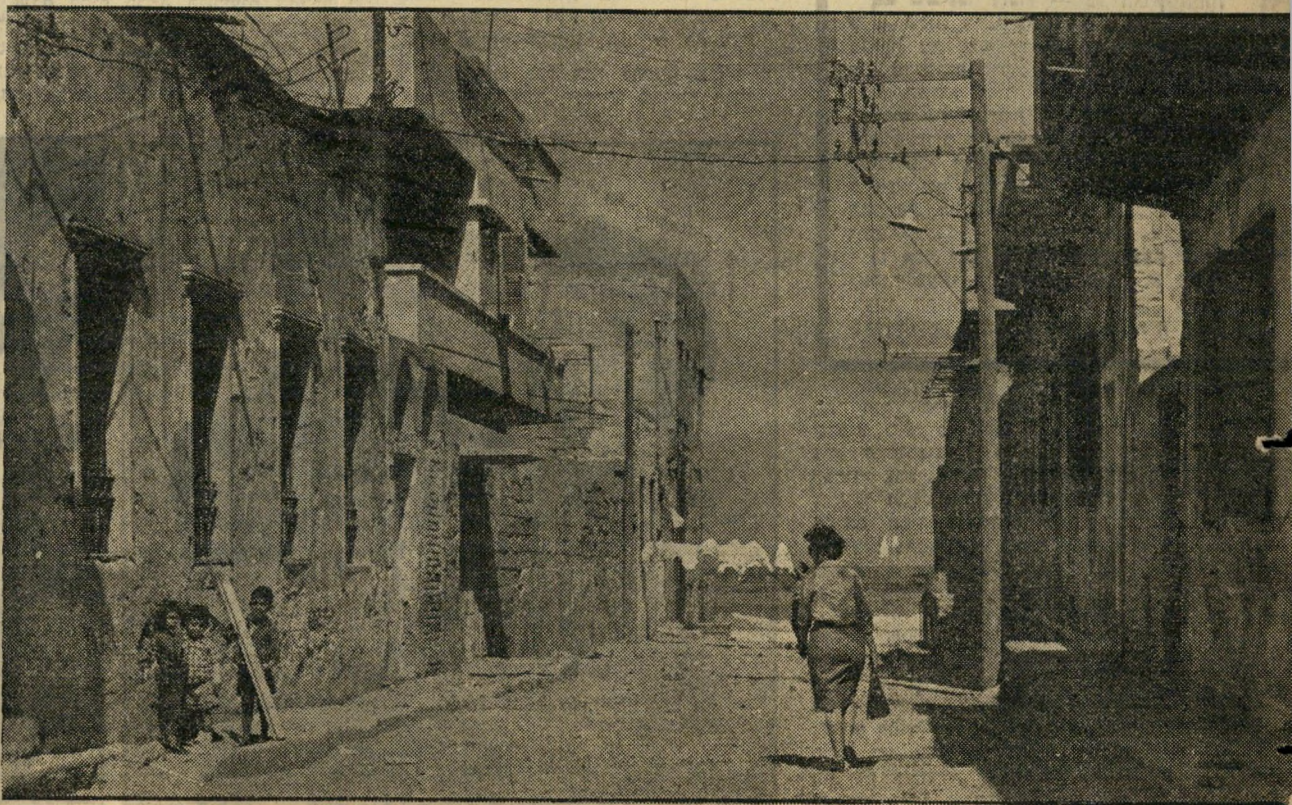
דה במסגרת אורחית, שוקעים בצרות ובסבל המתלחים לעובד בכל מקום. הוא מפסיד את שמחת החיים שלו והוא מאבד יחד עם זאת את כל העניין בעולם בו חי לפני עבודתו. אני, למשל, לא מצאתי יותר שפה משותפת עם החברות שלי. מה באמת עניינו אותי הצרות הנוראות שלהן על השמלה שאינה תפורה לפי המורה האחרונה, או שהעונות לא באה בזמן והן נאלצו לשטוף במי-ידיהן את הכלים?"

אם כי העבודה הסוציאלית כיום היא מגוונת ומסתעפת לשטחים רבים, בחרה מלכה בשטח האפור מכולם לכאורה: כי

החלטתי: לא אהיה מורה או גננת או פקידה. אני רוצה לחנך ולטפל בנוער עברי יין ועזוב."

חלומות נעורים דרכם להיעלם עם השנים. מלכה המשיכה לטפח את החלום שלה, אך הצבא לא שאל אותה. הנערה שלא רצתה להיות מורה, נשלחה ללמד חיילים צולים חרשים, אישם בארץ.

אך לעתים עושה הזמן את שלו. לקראת סוף שירותה הצבאי הונהג תפקיד של סמלת-סעד ביחידות הצבאיות. היא ניצלה את ההזדמנות, הצליחה להתמנות לתפקיד הנכסף, החלה לגשש לראשונה בעולם ש-

בשטח הפעודה
מאתיים משפחות...